Suomen kestävän kehityksen toimikunta

Finlands kommission för hållbar utveckling

Finnish National Commission on Sustainable Development

Tulevaisuusvaliokunnan kuuleminen 17.11.

Asia: Kansallinen Agenda2030 tiekartta

Kestävän kehityksen pääsihteeristö:
Johtava asiantuntija Sami Pirkkala
Johtava asiantuntija Marja Innanen

Agenda2030 tiekartta vastaa kolmeen kysymykseen:

MIKSI?

Miksi tiekartta on tehty?
Miksi systeemilähestymistapa?

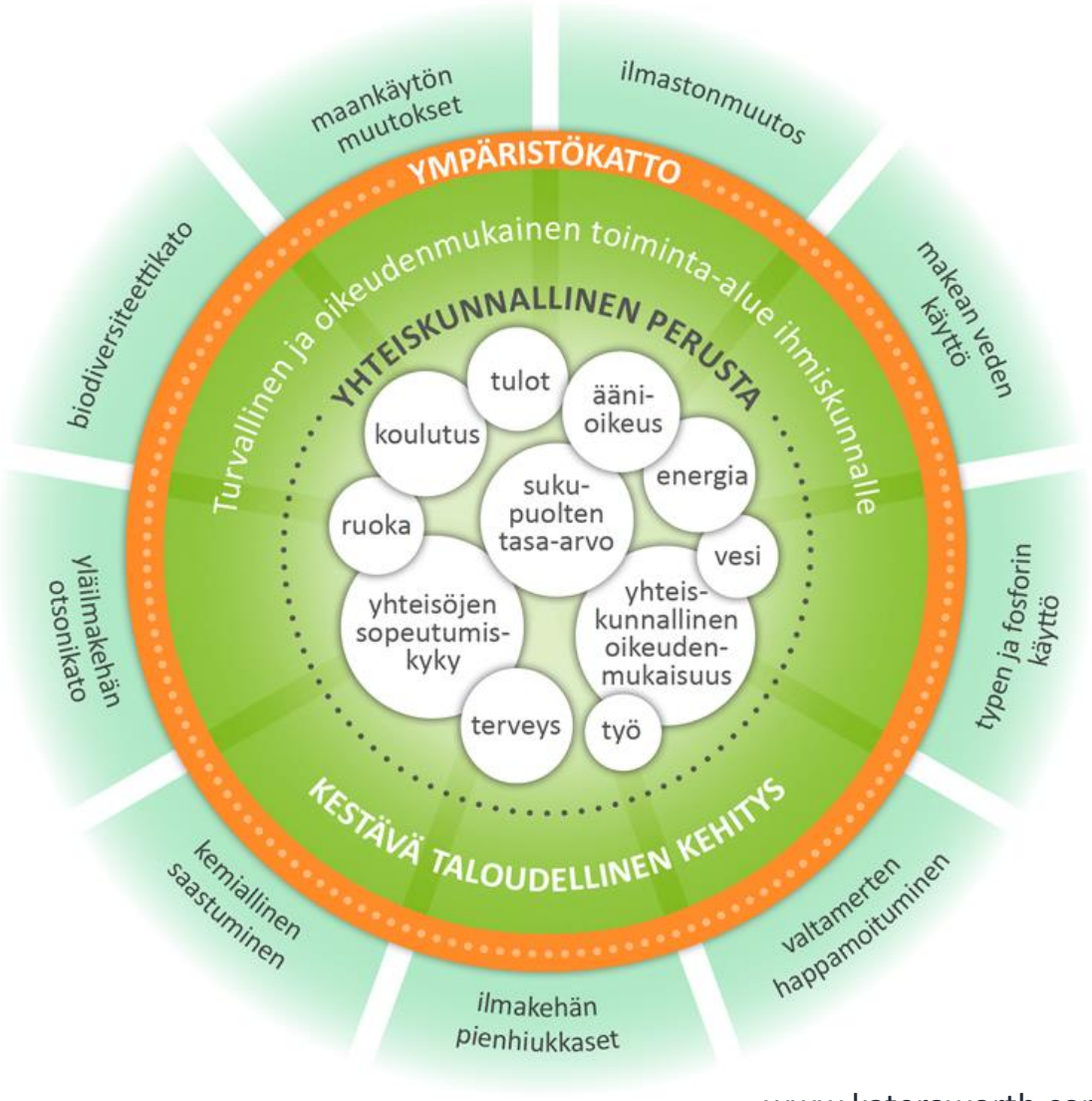
MITÄ?

Mitä systeemisiä muutoksia tarvitaan?
- Kuuden muutosalueen läpikäynti

MITEN?

Miten muutoksia pitäisi toteuttaa?
- Läpileikkaavien periaatteiden käsittely

Perimmäisen tavoitteena on ihmisten hyvinvoinnin turvaaminen maapallon kantokyvyn rajoissa

www.kateraworth.com

Muutosalueet ja Agenda2030:n alatavoitteet, joita Suomi ei ole saavuttanut tai joiden osalta myönteinen kehitys on vaarantunut (x)

12.2 Saavuttaa luonnonvarojen kestävä käyttö
12.3 Puolittaa maailmanlaajuinen ruokajätteen määrä
12.5 Vähentää merkittävästi jätteiden syntymistä
12.6 Kannustaa yhtiöitä kestäviin toimintatapoihin (x)
12.7 Edistää kestäviä julkisia hankintakäytäntöjä
12.c Järkeistää fossiilisten polttoaineiden tukia

8.1 Ylläpitää talouskasvua (x)
8.4 Parantaa resurssitehokkuutta
8.8 Suojata työelämän oikeuksia (x)

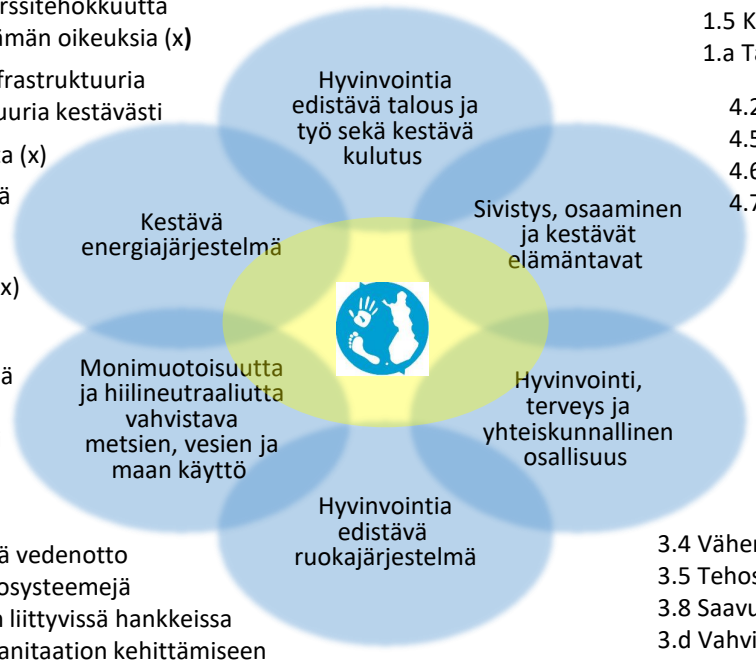
1.2 Vähentää köyhyydessä elävien määrää
1.5 Kehittää köyhien sopeutumiskykyä (x)
1.a Taata resursseja köyhyyden poistamiseksi

9.1 Kehittää kestävää infrastruktuuria
9.4 Uudistaa infrastruktuuria kestävästi

4.2 Varmistaa kaikille laadukas varhaiskasvatus ja esiopetus
4.5 Poistaa sukupuolten ja erityisryhmien eriarvoisuus
4.6 Varmistaa luku- ja laskutaito (x)
4.7 Varmistaa kestävän kehityksen edistämiseen tarvittavat tiedot ja taidot (x)

7.2 Lisätä uusiutuvan energian osuutta (x)

11.2 Taata turvallinen ja kestävä liikennejärjestelmä

13.1 Parantaa sopeutumista ilmastoriskeihin
13.2 Integroida ilmastonmuutostoimenpiteet politiikkaan (x)
13.a Mobilisoida rahaa kehitysmaiden ilmastotoimiin

5.1 Lopettaa kaikenlainen naisiin kohdistuva syrjintä
5.2 Lopettaa kaikenlainen naisiin kohdistuva väkivalta
5.3 Lopettaa lapsi- ja pakkoavioliitot sekä naisten sukupuolielinten silpominen

15.1 Suojella ja ennallistaa makean veden ekosysteemejä
15.2 Hoitaa metsiä kestävästi ja pysäyttää metsäkato
15.5 Toimia luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseksi
15.9 Integroida biodiversiteetti suunnitteluun
15.a Mobilisoida rahoitusta biodiversiteetin suojeluun

10.1 Nostaa köyhimmän 40 %:n tulojen kasvua
10.2 Edistää sosiaalista ja poliittista osallistumista
10.5 Parantaa rahoitusmarkkinoiden sääntelyä ja valvontaa
10.7 Mahdollistaa vastuullinen siirtolaisuus sekä liikkuvuus

6.4 Tehostaa veden käyttöä ja varmistaa kestävä vedenotto
6.6 Suojella ja ennallistaa vesistöihin liittyviä ekosysteemejä
6.a Laajentaa yhteistyötä veteen ja sanitaatioon liittyvissä hankkeissa
6.b Osallistuttaa paikallisyhteisöt vesistöjen ja sanitaation kehittämiseen

3.4 Vähentää tarttumattomien tautien aiheuttamia kuolemia (x)
3.5 Tehostaa päihteiden väärinkäytön ehkäisemistä ja hoitoa
3.8 Saavuttaa yleiskattava terveydenhuolto
3.d Vahvistaa valmiuksia maailmanlaajuisten terveysriskien hallintaan

2.4 Taata kestävät ruoantuotantojärjestelmät (x)

16.1 Vähentää väkivaltaa ja väkivaltaisia kuolemia (x)
16.2 Lopettaa lapsiin kohdistuva hyväksikäyttö ja väkivalta
16.b Säätää syrjinnän vastaisia lakeja ja edistää kestävän kehityksen käytäntöjä

14.1 Ehkäistä ja vähentää merien saastumista
14.2 Suojella kestävästi merten ekosysteemejä
14.3 Torjua merten happamoitumisen vaikutuksia te

17.1 Vahvistaa kotimaisten resurssien mobilisointia kehitysmaille kohdistettavan kansainvälisen tuen kautta
17.2. Kannustaa kehittyneitä maita toteuttamaan sitoutumisensa kehitysapuun
17.3 Mobilisoida lisää rahoitusresursseja kehitysmaihin
17.7 Edistää ympäristöystävällisten teknologioiden kehittämistä, siirtoa ja levittämistä kehitysmaihin
17.14 Parantaa kestävää kehitystä koskevan politiikan johdonmukaisuutta

Koko yhteiskunnan osallistaminen ja osallisuus

Kestävää tulevaisuutta sanoitetaan ja rakennetaan yhdessä. Valmius kestävien valintojen tekemiseen ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen on oltava kaikilla. Asioista yhdessä sopiminen ja luottamus ovat edellytyksiä onnistumiselle kestävyysmurrosten toteutuksessa.

Pitkäjänteisyyden ja kansallisen politiikkajohdonmukaisuuden varmistaminen

Kestävyysmurrosten toteuttaminen edellyttää pitkäjänteistä ja johdonmukaista politiikkaa ja päätöksentekoa. Politiikan pitkäjänteisyys tarkoittaa yli vaalikausien ulottuvaa tavoiteasetantaa keskeisissä kestävyyskysymyksissä. Pitkäjänteinen politiikka luo edellytykset kestävyyttä edistäville päätöksille koko yhteiskunnassa.

Politiikkajohdonmukaisuudella pyritään synergioihin eri politiikkalohkojen välillä, tunnistamaan ristiriitoja (ja estämään niitä) ja sovittamaan yhteen kansallisia ja kansainvälisiä tavoitteita. Lisäksi huomioidaan kansallisten politiikkojen vaikutukset muihin maihin.

LÄPILEIKKAAVAT PERIAATTEET MÄÄRITELMÄT

Oikeudenmukaisuuden varmistaminen

Kestävyysmurrosten toteutukseen liittyvien päätösten tulee kohdella tasapuolisesti eri ihmisryhmiä ja yksilöitä sekä huomioida tulevien sukupolvien oikeudet. Kestävyysmurroksia ja niihin liittyviä päätöksiä tulee edistää luontoa ja maapallon kantokyvyn rajoja kunnioittaen.

Globaalin vastuun ja globaalin johdonmukaisuuden varmistaminen

Kestävyysmurrosten toteutuksessa on huolehdittava globaalin vastuun toteutumisesta. Se tarkoittaa negatiivisten ulkoisvaikutusten (jalanjälki) estämistä ja minimoimista sekä positiivisten ulkoisvaikutusten (kädenjälki) maksimoimista. Suomi voi kantaa globaalia vastuuta tarjoamalla kestäviä ratkaisuja ja varmistamalla, että toimintamme on kestävää globaalissa mittakaavassa.

Heikoimmassa asemassa olevien korostettu huomioiminen (Leave no-one behind)

Kestävyysmurrosten toteutuksessa tulee tunnistaa ja huomioida erityisesti ne yksilöt ja ryhmät, jotka ovat vaarassa jäädä kehityksestä jälkeen.

Tarkoituksena on kunnioittaa ihmisoikeuksia ja –arvoa, oikeusturvaa, oikeudenmukaisuutta, tasa-arvoa ja syrjimättömyyttä. (Valtioneuvoston selonteko Agenda2030:sta, 2020:7)

Kaikkien pitäminen mukana kehityksessä on Agenda2030:n kantava periaate.

MITÄ?

MITEN?

Miten ”**Pitkäjänteisyyden ja politiikkajohdonmukaisuuden varmistaminen**” voidaan käytännössä toteuttaa?

- Miten ylivaalikautisuutta voidaan varmistaa ?
- Millaisia mekanismeja on olemassa/tarvitaanko uusia mekanismeja, jotka varmistavat muutosten pysyvyyttä ?
- Miten varmistamme politiikkajohdonmukaisuutta ?

Muutosvisio vuoteen 2030:
Suomi on edelläkävijä ja suomalaisilla yrityksillä on vahva kädenjälki kokonaiskestävyyttä vahvistavissa ja ilmastonmuutokseen liittyvissä ratkaisuissa, kuten bio- ja kiertotaloudessa, teollisissa innovaatioissa sekä digitaalisissa palveluissa. Yritykset tuottavat hyvinvointia ja lisäarvoa liiketoimintamalleilla, joiden tavoitteena on taloudellinen, ekologinen ja sosiaalinen kestävyys. Hyvinvointitalousajattelu on valtavirtaa, ja talous vahvistaa ekologista ja sosiaalista pääomaa. Julkisen talouden rahoitus on kestävällä pohjalla. Työ on merkityksellistä ja laadukasta. Kestävyyttä edistäviä innovaatioita, yrittäjyyttä ja yritystoimintaa tuetaan ja arvostetaan. Koulutuksessa ja yrityksissä ennakoidaan osaamistarpeiden muutoksia ja osaamista päivitetään jatkuvasti. Suomi liikkuu kohti toimimista yhden maapallon rajoissa. Uusiutuvien luonnonvarojen kotimainen käyttö on kestävällä ja resurssitehokkaalla pohjalla ja uusiutumattomien luonnonvarojen kotimainen käyttö vähenee vauhdikkaasti. Kulutusta ja tuotantoa ohjataan kestäväksi hyvällä ja johdonmukaisella sääntelyllä markkinaehtoisesti ja asiakaslähtöisesti.

Hyvinvointia edistävä talous ja työ sekä kestävä kulutus

Muutostavoitteet:
1. Talouden arvonluonnissa, yritystoiminnassa, uusissa työpaikoissa ja viennissä painottuvat kestävää lisäarvoa tuottavat ja hiilinegatiivista yhteiskuntaa rakentavat bio- ja kiertotalouden ratkaisut, teolliset ja muut innovaatiot sekä digitaaliset ja aineettomat tuotteet ja palvelut.
2. Talouden toimintaa ohjaavat ihmisten hyvinvoinnin tuottaminen ja jakaminen, sosiaalisen pääoman vahvistaminen sekä hyvinvointiin investoiminen.
3. Ekologisen, sosiaalisen ja taloudellisen kestävyyden samanaikaiselle saavuttamiselle ja julkisen talouden rahoittamiselle on olemassa pitkän aikavälin kokonaisnäkymä sekä kehityspolku, johon yhteiskunnan keskeiset osapuolet ovat sitoutuneet.
4. Työelämä on laadukasta, työpaikat reiluja, terveellisiä ja turvallisia, töissä voidaan hyvin ja työllisyys sekä työntekijöiden ja yrittäjien työkyky ovat korkealla tasolla. Sukupuolten tasa-arvo ja yhdenvertaisuus työelämässä ovat edistyneet. Vaikeasti työllistyviä on saatu työelämään.
5. Tutkimus-, kehitys-, innovaatio- ja osaamispanostukset kestävyyttä edistäviin ratkaisuihin ja yritysten kehittämiseen ovat korkealla tasolla.
6. Tuotannon ympäristöhaittoja tunnistetaan ja vähennetään ja niiden kustannuksia sisällytetään hintoihin koko elinkaaren osalta.
7. Uusiutumattomien luonnonvarojen kotimainen käyttö on vähentynyt. Samalla vähemmästä saadaan enemmän: resurssituottavuus ja materiaalien uusiokäyttöaste ovat nousseet monenlaisilla kiertotalouden ratkaisuilla. Suomen globaali kädenjälki resurssiviisaiden ratkaisujen viejänä on vahvistunut.
8. Hyvä ja johdonmukainen sääntely, laaja-alainen mittaristo, julkiset hankinnat, ennustettava investointiympäristö sekä markkinaehtoisuus ja asiakaslähtöisyys ohjaavat kulutusta ja tuotantoa.

TYÖPAKETIT, JOIDEN KAUTTA MUUTOS TAPAHTUU

Ylikuluttavien rakenteiden purkaminen

Luontopääoma ja inhimillinen pääoma talousajattelun keskiöön

Hyvinvointitalousajattelun vahvistaminen

Kiertotalouden vauhdittaminen

Mittarit luontopääoman ja inhimillisen pääoman tason ja kehityksen seuraamiseksi

- Inhimillisen pääoman ja luontopääoman arviointi- ja hallintamenettely
- Kestävän siirtymän arviointineuvosto tukemaan pitkäjänteistä kestävyyspolitiikkaa?

Kestävämpien kulutustapojen omaksuminen ja valtavirtaistaminen

Taloudelliset ohjauskeinot (verotus, tuet, tki-panostukset, päästökauppa)

Ratkaisuja tuottavat yritykset

Julkiset hankinnat

Yritysvastuu globaaleissa arvoketjuissa

Kestävien valintojen tukeminen

Tuotesääntely

Hyvän työelämän ja osaavan työvoiman varmistaminen

Työntekijöille ja yrittäjille edellytykset oikeudenmukaiseen siirtymään (mm. jatkuva työssä oppiminen, erilaiset työurat ja työelämän joustot)

Ennakoidaan vihreän siirtymän työllisyysvaikutuksia toimialoittain ja kartoitetaan koulutustarpeet.

Aktiivista keskustelua työpaikoilla ja toimialoilla kestävyysmurroksesta ja siihen osallistumisesta

Tuki monimuotoisille työyhteisöille ja syrjinnän vähentämiselle

Työn ja perhe-elämän yhdistämisen tukeminen ja muu väestöpolitiikka,

Sukupuolten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen työelämässä

Hyvinvointia edistävä talous ja työ sekä kestävä kulutus

Pitkäjänteisyyden ja kansallisen politiikkajohdonmukaisuuden varmistaminen – huomioitavaa:

- Hyvinvointitalouden ja kiertotalouden pitkäjänteinen kehittäminen yli vaalikausien
- Taloudellisten ohjauskeinojen johdonmukaisuus (vrt. ympäristölle haitalliset tuet)
- Vakaan ja ennustettavan talouspolitiikan toteuttaminen, selkeä viesti tulevaisuuden toimintaympäristöstä elinkeinoille
- Kestävän kehityksen budjetoinnin jatkaminen ja kehittäminen

TYÖPAKETIT, JOIDEN KAUTTA MUUTOS TAPAHTUU

Ylikuluttavien rakenteiden purkaminen

Luontopääoma ja inhimillinen pääoma talousajattelun keskiöön

Hyvinvointitalousajattelun vahvistaminen

Kiertotalouden vauhdittaminen

Mittarit luontopääoman ja inhimillisen pääoman tason ja kehityksen seuraamiseksi

- Inhimillisen pääoman ja luontopääoman arviointi- ja hallintamenettely
- Kestävän siirtymän arviointineuvosto tukemaan pitkäjänteistä kestävyyspolitiikkaa?

Kestävämpien kulutustapojen omaksuminen ja valtavirtaistaminen

Taloudelliset ohjauskeinot (verotus, tuet, tki-panostukset, päästökauppa)

Ratkaisuja tuottavat yritykset

Julkiset hankinnat

Yritysvastuu globaaleissa arvoketjuissa

Kestävien valintojen tukeminen

Tuotesääntely

Hyvän työelämän ja osaavan työvoiman varmistaminen

Työntekijöille ja yrittäjille edellytykset oikeudenmukaiseen siirtymään (mm. jatkuva työssä oppiminen, erilaiset työurat ja työelämän joustot)

Ennakoidaan vihreän siirtymän työllisyysvaikutuksia toimialoittain ja kartoitetaan koulutustarpeet.

Aktiivista keskustelua työpaikoilla ja toimialoilla kestävyysmurroksesta ja siihen osallistumisesta

Tuki monimuotoisille työyhteisöille ja syrjinnän vähentämiselle

Työn ja perhe-elämän yhdistämisen tukeminen ja muu väestöpolitiikka,

Sukupuolten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen työelämässä

Muutosvisio vuoteen 2030:
"Vahvistuva kestävää kehitystä edistävä osaaminen ja arvopohja luovat ihmisten elämään merkityksellisyyttä ja kasvattavat osaamista, joka tukee ratkaisujen syntymistä globaaleihin kestävyysongelmiin. Kasvatus ja opetus, ovat kaikkien saatavilla. Jatkuva oppiminen tarjoaa jokaiselle mahdollisuuden oppia uusia tietoja ja taitoja muuttuvan maailman tarpeisiin työelämässä ja sen ulkopuolella. Kasvatus- ja koulutusjärjestelmä takaa kestävyysmurrosta edistävän sivistyksen kaikille väestöryhmille yhdenvertaisesti ja saavutettavasti. Väestön koulutustaso on kasvanut ja koulutus- ja osaamiserot ovat kaventuneet. Yhteiskunta tukee kestäviä elämäntapavalintoja, asenneilmapiiri ja mahdollisuus tehdä kestäviä valintoja on vahvistunut. Vaikka suomalaiset kuluttavat vähemmän ja kestävämmin, hyvinvointi on korkeammalla tasolla."

Muutostavoitteet:
1. Ihmisten kokemus oman elämän merkityksellisyydestä on vahvistunut. Kaikilla ihmisillä on kokemus, että heillä on mahdollisuus ja taitoja vaikuttaa yhteiskunnan kehityksen suuntaan.
2. Edellytykset opintojen ja koulutuksen jatkamiseen ovat tasa-arvoiset asuinpaikasta ja perhetaustasta riippumatta. Koulutus ja uusien taitojen oppiminen ovat yhdenvertaisesti saatavissa ja saavutettavissa kaikissa ikä- ja väestöryhmissä. Lisäksi aikuiskoulutuksen osallistumisen aste kasvaa.
3. Elämäntapojen jalanjälki on pienentynyt, esimerkiksi suomalaisten hiilijalanjälki on laskenut kansainvälisten sopimusten ja velvoitteiden mukaisesti.
4. Koulutuksen tavoitteet ja käytännön toteutus vahvistavat ekososiaalisen sivistyksen mukaista arvopohjaa ja kestävää kehitystä edistävää osaamista varhaiskasvatuksesta alkaen kaikilla koulutusasteilla ja aloilla. Koulutus ja tiede antavat osaamisia ja taitoja tutkimuksen ja innovaatioiden kehittämiseen ja hyödyntämiseen.

Sivistys, osaaminen ja kestävät elämäntavat

TYÖPAKETIT, JOIDEN KAUTTA MUUTOS TAPAHTUU

Toiminta yhteiskunnan arvopohjan uudistamiseksi ja kestävien elämäntapojen valtavirtaistamiseksi

- Sivistysparadigman muutos: kohti ekososiaalista sivistystä
- Tutkimuksen rooli: tarvitaan lisää ja uutta tietoa kestävistä elämäntavoista
- Kasvatuksen rooli arvopohjan uudistamisessa
- Elämäntapojen muutoksen valtavirtaistaminen
- Kestävän kehityksen taitojen kansallinen strategia?

- Median hyödyntäminen ja medialukutaidon kehitys
- Osaaminen laajemmin, osaamisen edistäminen kestävyysmurroksen selättämiseksi
- Järjestö- ja harrastustoiminta osaamisen ja kestävien elämäntapojen vahvistajana
- Formaalin ja non-/informaalin koulutuksen yhteistyön edistäminen

Toiminta kestävää kehitystä tukevan osaamisen tunnistamiseksi ja vahvistamiseksi

- Oppimiserojen kaventaminen
- Koulutuksen suuntaaminen tulevaisuuden osaamistarpeisiin
- Osaaminen työssä
- Tukea ohjaukseen ja oppimiseen
- Osaamisen seuranta ja kehitys

Pitkäjänteisyyden ja kansallisen politiikkajohdonmukaisuuden varmistaminen – huomioitavaa:

- Opetussuunnitelmien sisältöjä (OPS:t) ja muita koulutuksen sisältöjä mietitään pitkäjänteisesti, tämä tukee pitkäjänteisyyden toteutumista
- Opetusjärjestelmien autonomia (esim. korkeakoulujen) suojaa poliittiselta heilahtelulta.
- Koulutuksen, kasvatuksen, sivistystyön ja kolmannen sektorin resurssien riittämättömyys ja lyhytjänteinen rahoitus heikentävät pitkäjänteisyyttä.
- Elinikäistä oppimista tulee vahvistaa ja tukea eri koulutusasteilla ja kansalaistoiminnassa.

Sivistys, osaaminen ja kestävät elämäntavat

TYÖPAKETIT, JOIDEN KAUTTA MUUTOS TAPAHTUU

Toiminta yhteiskunnan arvopohjan uudistamiseksi ja kestävien elämäntapojen valtavirtaistamiseksi

Sivistysparadigman muutos: kohti ekososiaalista sivistystä

Tutkimuksen rooli: tarvitaan lisää ja uutta tietoa kestävistä elämäntavoista

Kasvatuksen rooli arvopohjan uudistamisessa

Elämäntapojen muutoksen valtavirtaistaminen

Kestävän kehityksen taitojen kansallinen strategia?

Median hyödyntäminen ja medialukutaidon kehitys

Osaaminen laajemmin, osaamisen edistäminen kestävyysmurroksen selättämiseksi

Järjestö- ja harrastustoiminta osaamisen ja kestävien elämäntapojen vahvistajana

Formaalin ja non-/informaalin koulutuksen yhteistyön edistäminen

Toiminta kestävää kehitystä tukevan osaamisen tunnistamiseksi ja vahvistamiseksi

Oppimiserojen kaventaminen

Koulutuksen suuntaaminen tulevaisuuden osaamistarpeisiin

Osaaminen työssä

Tukea ohjaukseen ja oppimiseen

Osaamisen seuranta ja kehitys

Muutosvisio vuoteen 2030:
2030-luvulla elämänlaatunsa hyväksi kokevien määrä on entistä suurempi. Ihmiset ovat yhä terveempiä ja voivat entistä paremmin ja terveyserot ovat kaventuneet. Suomi on maailman huippua terveysongelmien ja sosiaalisten ongelmien ennaltaehkäisyssä ja hyvinvoinnin ja terveyden tukemisessa. Yhteiskunnan väestökehitys on kestävää. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus eri sukupuolten ja eri väestöryhmien välillä ja sisällä toteutuu. Köyhyys ja osattomuus ovat vähentyneet ja työtä on yhä useammalla. Suomi on turvallinen maa kaikille ihmisille ja ihmisryhmille ja luottamus yhteiskunnan eri toimijoiden välillä on vahvistunut. Yksinäisyys on vähentynyt. Jokainen voi tuntea kuuluvansa johonkin yhteisöön, kokea merkityksellisyyttä ja osallistua yhdenvertaisesti yhteiskunnan toimintaan. Kansalaisyhteiskunta toimii aktiivisesti ja auttaa pitämään kaikki mukana. Kestävät elämäntavat mahdollistavat hyvinvointia kaikille myös globaalisti, luonnon kantokyvyn rajoissa.

Muutostavoitteet:
1. Terveyttä ja hyvinvointia tukevat ja sairauksia ja sosiaalisia ongelmia ennaltaehkäisevät sekä hoitavat palvelut on resursoitu ja kohdennettu yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti. Ne vähentävät eriarvoisuutta, ovat saavutettavissa matalalla kynnyksellä ja ovat helppoja käyttää.
2. Väestöryhmittäiset terveyserot ovat kaventuneet ja koettu hyvinvointi on kasvanut. Päihde- ja mielenterveysongelmat ja elintapasairaudet ovat vähentyneet.
3. Väkivalta on vähentynyt yhteiskunnassa. Erityisesti naisiin ja tyttöihin kohdistuva väkivalta on vähentynyt merkittävästi.
4. Väestönkehitys on kestävää (sisältäen lisääntymisterveyden)
5. Asunnottomuus on poistettu ja kohtuuhintaista asumista on tarjolla kaikille.
6. Syrjäytyminen on vähentynyt merkittävästi. Vapaan kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuudet on turvattu yhteiskunnassa. Yhä useampi osallistuu aktiivisesti yhteiskunnan toimintaan. Jokainen tuntee kuuluvansa johonkin yhteisöön.
7. Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo toteutuvat laajasti yhteiskunnassa. Jokaisella on mahdollisuus kouluttautua, osallistua ja vaikuttaa esimerkiksi sukupuolesta, ihonväristä, toimintakyvystä, iästä tai varallisuudesta riippumatta.

Hyvinvointi, terveys ja yhteiskunnallinen osallisuus

TYÖPAKETIT, JOIDEN KAUTTA MUUTOS TAPAHTUU

Ennaltaehkäisevät rakenteet ja saavutettavat palvelut

Hyvinvointialueet toimivat

Perhekeskukset toimivat

Mielenterveyspalvelut, taso/saatavuus kunnossa

Tieto väestön terveydestä liikkuu eri toimijoiden välillä

Sukupuolten tasa-arvo

Aktiivinen kansalaisyhteiskunta

Väestönkehitys

Terveellisten elämäntapojen mahdollistaminen

Köyhyyden vähentäminen – yhteiskunnallinen osallisuus

Rasismin, syrjinnän ja väkivallan vähentäminen

Kohtuuhintainen hyvinvointia edistävä asuminen

Pitkäjänteisyyden ja kansallisen politiikkajohdonmukaisuuden varmistaminen – huomioitavaa:

- Hyvinvoinnin mittareiden kehittäminen
- Soteuudistuksen käytännön toteutumisen varmistaminen
- Julkisen talouden kestävyydestä huolehtiminen, jotta voidaan tuottaa palvelut
- Positiivisesta väestönkehityksestä huolehtiminen

Hyvinvointi, terveys ja yhteiskunnallinen osallisuus

TYÖPAKETIT, JOIDEN KAUTTA MUUTOS TAPAHTUU

Ennaltaehkäisevät rakenteet ja saavutettavat palvelut

Hyvinvointialueet toimivat

Perhekeskukset toimivat

Tieto väestön terveydestä liikkuu eri toimijoiden välillä

Mielenterveyspalvelut, taso/saatavuus kunnossa

Sukupuolten tasa-arvo

Aktiivinen kansalaisyhteiskunta

Väestönkehitys

Terveellisten elämäntapojen mahdollistaminen

Köyhyyden vähentäminen – yhteiskunnallinen osallisuus

Rasismin, syrjinnän ja väkivallan vähentäminen

Kohtuuhintainen hyvinvointia edistävä asuminen

Muutosvisio vuoteen 2030:

"2030-luvulla suomalainen ruokajärjestelmä tarjoaa kokonaiskestävästi, kilpailukykyisesti ja eettisesti tuotettua, kuluttajien arvostamaa, terveellistä ja turvallista ruokaa. Suomalainen ruokajärjestelmä on kannattava, sosiaalisesti oikeudenmukainen, ilmasto- ja ympäristöystävällinen ja toimii yhden planeetan rajoissa. Ruokajärjestelmän toimijat (ml kuluttajat) ovat yhteispelillä sopeutuneet ympäröivässä yhteiskunnassa, luonnossa ja ilmastossa tapahtuneisiin muutoksiin"

Hyvinvointia edistävä ruokajärjestelmä

Muutostavoitteet:

1. Ruokajärjestelmän haitalliset ilmasto- ja ympäristövaikutukset ovat vähentyneet ja resurssitehokkuus on kasvanut. Ruokahävikki puolitetaan vuoteen 2030 mennessä.
2. Suomalainen ruokajärjestelmä on kannattava ja kilpailukykyinen. Tuki- ja verotusjärjestelmä sekä julkiset hankinnat edistävät kokonaiskestävyyttä ruokajärjestelmässä
3. Suomalaiset syövät ravitsemussuositusten mukaan, ja ravitsemussuositukset ovat linjassa yhden planeetan kestävyystavoitteiden kanssa. Joukkoruokailu edistää kestävän ja terveellisen ruokavalion mukaan syömistä. Jokaisella on mahdollisuus syödä terveyden ja ympäristön kannalta hyvin.
3. Ruokaturvallisuus ja ruokaturva ovat edelleen maailman parhaita ja perustuvat kotimaiseen tuotantoon ja kotimaisiin resursseihin kuten raaka-aineisiin ja energiaan. Ruokajärjestelmässä hyödynnetään kestävästi muitakin suomalaisen tuotanto- ja toimintaympäristön vahvuuksia kuten mittavia vesivaroja.
5. Suomalaisen ruokajärjestelmän innovaatioiden avulla Suomen ympäristökädenjälki on kasvanut globaalisti. Kestävän ruokajärjestelmän tutkimusta ja innovaatioita tuotaan ja niiden avulla parannetaan myös globaalia ruokaturvaa.

TYÖPAKETIT, JOIDEN KAUTTA MUUTOS TAPAHTUU

Ruoan tuotantoketjut: ympäristökestävyyden parantaminen

Ilmastopäästöjen vähentäminen:

-Ketjun vähähiilitiekarttojen toimeenpano
- Toimet turvepeltojen osalta
- Eläintuotannon ilmastopäästöjen vähentäminen
- Maaperän hyvä kasvukunto & uudistava viljely

Elintarviketeollisuuden kestävyystavoitteet ohjaavat alkutuotantoa

Monimuotoisuuden edistäminen - Alkutuotannon ja jalostavan teollisuuden toimet

Vesistökuormituksen vähentäminen, veden käyttö - vesivastuullisuus Vesivaroista huolehtiminen,

Muutos kohti uusiutuvan energian käyttöä koko järjestelmässä, laaja sähköistyminen

Materiaali- ja resurssitehokkuuden kasvattaminen ja kiertotalous ketjussa ja koko järjestelmässä

Uudet kestävät (kotimaiseen kestävään proteiinituotantoon) perustuvat arvoketjut

Mahdollistajat / edellytykset

Ruokapolitiikka, sis tukipolitiikka (Yhteinen maatalouspolitiikka CAP)

TKI

Digitalisaatio

Neuvonta, koulutus, kasvatus

Ruoan kulutuksen ja kulutustottumusten muutos kestäväksi

Ravitsemussuositusten päivitys kohti planetaarista ruokavaliota: Ravitsemustottumusten muutos

Julkisten ruokahankintojen kestävyystavoitteet ja kriteerit

Hävikkitiekartan toteuttaminen (kuluttaja ml koko ketju)

Ruokakasvatus

Kuluttajien kannustus kestäviin valintoihin, kampanjat, viestintä

Tuotekehitys (jalostajat, teollisuus, kauppa) , terveellinen maistuva ruokatuotteita

Verotus, hinnoittelu ohjaamaan kestäviin valintoihin

Kannattavuus ketjussa!

Pitkäjänteisyyden ja kansallisen politiikkajohdonmukaisuuden varmistaminen – huomioitavaa:

- Vakaan ja ennustettavan ruoka(maatalous)politiikan, lainsäädännön ja kannustemekanismien kehittäminen.
- Alkutuotannon, elintarviketeollisuuden ja kaupan pitkäjänteiset sopimukset ja niihin sitoutuminen

Hyvinvointia edistävä ruokajärjestelmä

TYÖPAKETIT, JOIDEN KAUTTA MUUTOS TAPAHTUU

Ruoan tuotantoketjut: ympäristökestävyyden parantaminen

Ilmastopäästöjen vähentäminen:

-Ketjun vähähiilitiekarttojen toimeenpano
- Toimet turvepeltojen osalta
- Eläintuotannon ilmastopäästöjen vähentäminen
- Maaperän hyvä kasvukunto & uudistava viljely

Elintarviketeollisuuden kestävyystavoitteet ohjaavat alkutuotantoa

Monimuotoisuuden edistäminen - Alkutuotannon ja jalostavan teollisuuden toimet

Vesistökuormituksen vähentäminen, veden käyttö - vesivastuullisuus Vesivaroista huolehtiminen,

Muutos kohti uusiutuvan energian käyttöä koko järjestelmässä, laaja sähköistyminen

Materiaali- ja resurssitehokkuuden kasvattaminen ja kiertotalous ketjussa ja koko järjestelmässä

Uudet kestävät (kotimaiseen kestävään proteiinituotantoon) perustuvat arvoketjut

Mahdollistajat / edellytykset

Ruokapolitiikka, sis tukipolitiikka (Yhteinen maatalouspolitiikka CAP)

TKI

Digitalisaatio

Neuvonta, koulutus, kasvatus

Kannattavuus ketjussa!

Ruoan kulutuksen ja kulutustottumusten muutos kestäväksi

Ravitsemussuositusten päivitys kohti planetaarista ruokavaliota: Ravitsemustottumusten muutos

Julkisten ruokahankintojen kestävyystavoitteet ja kriteerit

Hävikkitiekartan toteuttaminen (kuluttaja ml koko ketju)

Ruokakasvatus

Kuluttajien kannustus kestäviin valintoihin, kampanjat, viestintä

Tuotekehitys (jalostajat, teollisuus, kauppa) , terveellinen maistuva ruokatuotteita

Verotus, hinnoittelu ohjaamaan kestäviin valintoihin

Muutosvisio vuoteen 2030:
2030-luvulla metsien, vesien, maan käyttö ovat kestävällä hiilineutraaliutta, bio- ja kiertotaloutta ja luonnon monimuotoisuutta tukevalla pohjalla, ja luonnon tilan kehitys on saatu elpymisuralle. Suomalaisilla on laaja tietopohja luonnosta ja Suomessa on hyvät toimintaedellytykset luonnon ja ihmisen hyvinvointia tukeville innovatiivisille käytännöille, osaamiselle ja koulutukselle, ja tutkimuksen kehitys tukee tätä.
Luonnon monimuotoisuutta, hiilineutraaliutta ja ilmastonmuutokseen sopeutumista tukevat periaatteet ja käytänteet on integroitu osaksi kaikkea julkista päätöksentekoa. Vihreä siirtymä on toteutettu taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävällä tavalla. Monimuotoisuutta ja luonnonvarojen kestävää hoitoa ja käyttöä on edistetty eri tahojen yhteistyöllä mm. kehittämällä uusia välineitä yhteensovittaa ja edistää luonnon monimuotoisuuden suojelun ja eri toimintojen rinnakkaista olemassaoloa, poissulkevuuden ja vastakkainasettelun sijaan.

Monimuotoisuutta ja hiilineutraaliutta vahvistava metsien, vesien ja maan käyttö

Muutostavoitteet:
1.**Luonnon monimuotoisuutta edistetään kokonaisvaltaisesti kestävyyden eri näkökulmat huomioiden** julkisessa päätöksenteossa. Kansallista siirtymää toteutetaan yhdessä alueellisten ja sektorikohtaisten toimijoiden kanssa, ja tavoitteet ja toiminta ovat laajasti hyväksyttäviä. Ympäristökasvatusta ja kansalaisten luontotietoisuutta on lisätty ja tiedotuskampanjat, selvitykset ja hankkeet tukevat bio- ja kiertotaloutta, hiilineutraaliutta, ravinteiden kierrätystä, luonnonsuojelua, alueellista monimuotoisuutta ja asukkaiden lähiluontokokemuksia. Myös monimuotoisuuteen, hiilineutraaliuteen ja ilmastonmuutokseen sopeutumiseen liittyvän koulutuksen ja tutkimuksen toimintaedellytykset on turvattu.
2.**Monimuotoisuusnäkökohdat huomioidaan muiden kestävyysnäkökulmien ohessa kaikessa alueiden ja maankäytön suunnittelussa.** Maankäytön muutoksen kompensaatio huomioidaan isoja hankkeita arvioitaessa (mm- infrastruktuuri, kaivostoiminta, tehtaat). Metsäkatoa on hillitty ja hiiltä sidotaan ja varastoidaan metsiin ja maaperään monimuotoisuus- ja vesistönäkökulmat huomioiden (mm. luonnonhoito). Ravinnepäästöjä vesistöihin hillitään alueellisten vesienhoitosuunnitelmien mukaisesti.
3. **Suojeluohjelmien riittävyys ja jatkuvuus varmistetaan ja niiden pinta-alaa on nostettu** kansainvälisten sopimusten mukaisesti, ja alueiden kytkeytyneisyyttä on vahvistettu yhteistyössä maanomistajien kanssa. Olemassa olevien suojeluohjelmien (Metso, Helmi) rahoitusta on laajennettu, ja on otettu käyttöön uusia vaikuttavia ja kustannustehokkaita vapaaehtoisuuteen perustuvia toimia luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi. Lisäksi monimuotoisuutta edistetään muilla vaikuttavilla keinoilla kuten luonnonhoidolla.

TYÖPAKETIT, JOIDEN KAUTTA MUUTOS TAPAHTUU

Tiedon, osaamisen ja koulutuksen vahvistaminen

Monimuotoisuuden tilan ja vaikutusmekanismien tutkimus ja tutkittuun tietoon perustuva päätöksenteko

Maankäytön vaikutuksia ja erilaisten käyttötapojen monimuotoisuus- ja ilmastovaikutuksia koskevan tutkimuksen vahvistaminen (mm. metsät, maatalousalueet, vedet, kaavoitus)

Ympäristökasvatus ja koulutus

Sitouttaminen ja sitoutuminen

Monimuotoisuuden ja hiilineutraalisuuden vahva huomiointi alueellisessa päätöksenteossa (mm. kaavoitus, liikenne, rakentaminen)
- Tuki kunnille ja selkeät ohjausrakenteet

Elinkeinoelämän roolin ja sitoutumisen vahvistaminen
- Toimialojen kestävyyden tiekartat
- Toimialojen vastuullisuusohjelmat -> vaikutus alkutuotantoon

Parlamentaarinen sitoutuminen ja keskusteleva toteutus

Julkisen ohjauksen keinovalikoiman kattava ja johdonmukainen käyttö

Lainsäädäntö
- Monipuoliset, joustavat ja riittävät suojelutoimet
- Läpileikkaava monimuotoisuusnäkökulma lainsäädäntötyössä

Kannustimet
- Vapaaehtoisen ekologisen kompensaation edistäminen
- Helmi- ja Metso –ohjelmien jatkaminen
- Haitallisten tukien johdonmukainen alasajo

Julkisten hankintojen kehittäminen ja ohjaaminen niin että monimuotoisuus-vaikutukset huomioidaan hankinnoissa.

Tuki kunnille, selkeät ja johdonmukaiset ohjausmekanismit ja säädösympäristö

Pitkäjänteisyyden ja kansallisen politiikkajohdonmukaisuuden varmistaminen – huomioitavaa:

- Ennakoitavuus ja lainsäädäntö ovat tärkeitä työkaluja. Kansalliset monimuotoisuuden kokonaistavoitteet puuttuvat (?)
- Kaikessa maankäyttöä koskevassa päätöksenteossa tulisi johdonmukaisesti varmistaa ekologisen kestävyyden toteutuminen ja vahvistaminen.
- MAL sopimukset tukevat johdonmukaista ja pitkäjänteistä suunnittelua

Monimuotoisuutta ja hiilineutraaliutta vahvistava metsien, vesien ja maan käyttö

TYÖPAKETIT, JOIDEN KAUTTA MUUTOS TAPAHTUU

Tiedon, osaamisen ja koulutuksen vahvistaminen

Monimuotoisuuden tilan ja vaikutusmekanismien tutkimus ja tutkittuun tietoon perustuva päätöksenteko

Maankäytön vaikutuksia ja erilaisten käyttötapojen monimuotoisuus- ja ilmastovaikutuksia koskevan tutkimuksen vahvistaminen (mm. metsät, maatalousalueet, vedet, kaavoitus)

Ympäristökasvatus ja koulutus

Sitouttaminen ja sitoutuminen

Monimuotoisuuden ja hiilineutraalisuuden vahva huomiointi alueellisessa päätöksenteossa (mm. kaavoitus, liikenne, rakentaminen)
- Tuki kunnille ja selkeät ohjausrakenteet

Elinkeinoelämän roolin ja sitoutumisen vahvistaminen
- Toimialojen kestävyyden tiekartat
- Toimialojen vastuullisuusohjelmat -> vaikutus alkutuotantoon

Parlamentaarinen sitoutuminen ja keskusteleva toteutus

Julkisen ohjauksen keinovalikoiman kattava ja johdonmukainen käyttö

Lainsäädäntö
- Monipuoliset, joustavat ja riittävät suojelutoimet
- Läpileikkaava monimuotoisuusnäkökulma lainsäädäntötyössä

Kannustimet
- Vapaaehtoisen ekologisen kompensaation edistäminen
- Helmi- ja Metso –ohjelmien jatkaminen
- Haitallisten tukien johdonmukainen alasajo

Julkisten hankintojen kehittäminen ja ohjaaminen niin että monimuotoisuus-vaikutukset huomioidaan hankinnoissa.

Tuki kunnille, selkeät ja johdonmukaiset ohjausmekanismit ja säädösympäristö

Muutosvisio vuoteen 2030:
Suomi on siirtynyt uusiutuvan ja päästöttömän energian talouteen ja pääsääntöisesti luopunut fossiilisen energian käytöstä. Sektori-integraatio, energiatehokkuuden kasvattaminen, toimivat energiamarkkinat sekä varastojen ja kulutusjoustojen kehittäminen takaavat riittävän omavaraisuuden osana eurooppalaista järjestelmää, sekä huolto- ja toimitusvarman energian Suomen kaikilla alueilla ja kaikille väestöryhmille. Suomi on proaktiivinen suunnannäyttäjä, joka tarjoaa johtavia ratkaisuja globaaleihin energiasektorin haasteisiin, uusien teknologioiden kaupallistamiseen ja vientiin sekä kehittyvien maiden tukemiseen. Suomi kehittää jatkuvasti osaamistaan ja hyödyntää digitalisaatioon nojaavien uusien palveluiden, kansalaisten osallistumisen sekä uusimman tutkimuksen tarjoamat mahdollisuudet.

Kestävä energiajärjestelmä

Muutostavoitteet:
1. Suomi on luopunut energiantuotannossa ja -käytössä kokonaan kivihiilen käytöstä sekä vähentänyt merkittävästi fossiilisen öljyn ja -kaasun kulutusta, liikennekäyttö mukaan luettuna. Energiatehokkuutta ja energiansäästöä on parannettu merkittävästi. Toimet ovat vuonna 2030 puolittaneet energiajärjestelmän kasvihuonekaasupäästöt vuoteen 2020 verrattuna.
2. Tuuli- ja aurinkosähkön sekä ympäristölämmön ja geotermisen energian tuotanto on moninkertaistunut ja suurin osa energian loppukulutuksesta perustuu uusiutuvaan energiaan. Uusiutuvalla energialla tuotetaan vetyä ja synteettisiä polttoaineita.
3. Energian tuotanto ja jakelu on riittävän omavaraista osana eurooppalaista energiajärjestelmää ja markkinoita, ja energian siirto ja varastointi (myös lämpö) vastaavat energiantuotannon ja -käytön muuttuviin tarpeisiin.
4.Kuluttajan rooli joustavan energian hankinnassa kasvaa ja muuttuu suuremmassa määrin myös tuottajaksi ja varastoijaksi. Yhteiskunnan osallisuus ja oikeudenmukaisuus toteutuvat kansalaisten mahdollisuuksissa osallistua aktiivisesti energiajärjestelmään.
5. Suomi on vakaa ja ennustettava ympäristö ilmastohyötyjä tuottaville investoinneille. Riittävän korkeat TKI-panostukset tukevat uusia innovaatioita ja teknologioita, ja uusien energiajärjestelmien hallinta sisällytetään osaamisen ja koulutuksen kehittämiseen.

TYÖPAKETIT, JOIDEN KAUTTA MUUTOS TAPAHTUU

EU:n 55 -valmiuspaketin vaikutukset energiasektorille 2020 luvulla

Meneillään olevat teknologiapolut varmistavat energiamurroksen toteutumisen

Päästötön liikenne toteutuu liikenteen infrastruktuurin uudistumisen kautta

Energian sääntelyä kehitetään
Energiavero uudistetaan
Aktiivinen neuvonta ja viestintä sekä ajantasaisen puolueettoman tiedon jako käyttäjille ja päätöksenteon tueksi

Kuluttajan rooli

Vakaa ympäristö ilmastohyötyjä tuttaville investoinneille

Tutkimus, kehitys- ja innovaatiorahoitusta nostetaan 4 prosenttiin BKT:stä ja ohjelmat tukevat erityisesti toimialojen vähähiilisyystyötä

Pitkäjänteisyyden ja kansallisen politiikkajohdonmukaisuuden varmistaminen – huomioitavaa:

- Ennakoitavan toimintaympäristön varmistaminen
- Johdonmukainen energiapolitiikka, joka edistää sosiaalista, taloudellista ja ekologista kestävyyttä ja hiilineutraalisuustavoitteen toteutumista 2035.
- Johdonmukaisten energia-investointien edellytysten turvaaminen

Kestävä energiajärjestelmä

TYÖPAKETIT, JOIDEN KAUTTA MUUTOS TAPAHTUU

EU:n 55 -valmiuspaketin vaikutukset energiasektorille 2020 luvulla

Meneillään olevat teknologiapolut varmistavat energiamurroksen toteutumisen

Päästötön liikenne toteutuu liikenteen infrastruktuurin uudistumisen kautta

Energian sääntelyä kehitetään
Energiavero uudistetaan
Aktiivinen neuvonta ja viestintä sekä ajantasaisen puolueettoman tiedon jako käyttäjille ja päätöksenteon tueksi

Kuluttajan rooli

Vakaa ympäristö ilmastohyötyjä tuttaville investoinneille

Tutkimus, kehitys- ja innovaatiorahoitusta nostetaan 4 prosenttiin BKT:stä ja ohjelmat tukevat erityisesti toimialojen vähähiilisyystyötä

MITÄ?

MITEN?

Miten ”**Pitkäjänteisyyden ja politiikkajohdonmukaisuuden varmistaminen**” voidaan käytännössä toteuttaa?

- Miten ylivaalikautisuutta voidaan varmistaa ?
- Millaisia mekanismeja on olemassa/tarvitaanko uusia mekanismeja, jotka varmistavat muutosten pysyvyyttä ?
- Miten varmistamme politiikkajohdonmukaisuutta ?

Suomen kestävän kehityksen toimikunta

Finlands kommission för hållbar utveckling

Finnish National Commission on Sustainable Development